

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Ladislav Jaki:

Energetická politika EU –
ledy se začínají hýbat

Václav Klaus:

Zápisky z konference v Moskvě

Martin Slaný:

Minimální mzda
a nezaměstnanost v EU

Otázka IVK: Kdo a proč
ohrožuje nezávislost Ukrajiny?
(**Hynek Kmoníček, Ondřej
Šlechta, Petra Kuchyňková,
Jan Schneider, Luboš Motl**)

Zápis ze čtvrtých Rozmluv
na Hanspaulce

Energetická politika EU – ledy se začínají hýbat

Ladislav Jaki
Institut Václava Klause

Evropská unie přitvrzuje své protiuhlikové cíle. Německo omezilo výrobu energie z jádra a zvyšuje těžbu a spalování uhlí. Cíle EU zatěžují nejen kapsu daňového poplatníka dotováním tzv. obnovitelných zdrojů energie (OZE), ale i celý evropský průmysl stále vyššími cenami elektřiny. Německo přistupuje k citelnému omezení podpory OZE. Cíle EU ohledně snižování produkce kyslíčnicku uhličitého nemají být napříště pro členskou země závazné, zemím bude ponecháno i rozhodování o způsobu dosahování těchto cílů. V EU je cena energie pro průmysl více než dvojnásobná oproti USA. Český průmysl, kterému je ekologická politika starých zemí EU dáována za vzor, doplácí na OZE více než dvojnásobek oproti Belgii, pětinašobek oproti Francii a dokonce šedesátinásobek oproti avantgardnímu Německu.

Protichůdné trendy

Zdají se vám všechny tyto věty neslučitelné až protichůdné? Zdají se, jako kdyby nepocházely ze stejné doby a stejné planety? To máte dojem oprávněný. Jenže v dnešní EU a zejména v její energetické politice je zřejmě možné všechno. Současně se Brusel snaží ještě navýšit už tak nereálné cíle v boji proti údajnému oteplování, ale současně už nemůže zavírat oči před neudržitelností dosavadních praktik, zejména tváří v tvář stále razantnějším projevům nespokojenosti především reprezentantů průmyslu.

Ano, Evropská komise vyrukovala s cílem snížit produkci kyslíčnicku uhličitého o 40 procent oproti roku 1990. Ekonomická realita je pro ni evidentně nezajímavá. Nemá smysl se zde vracet k tomu, že o teorii globálního oteplování se už raději nemluví moc nahlas, protože její zdiskreditovanost je již nezakrytelná. Apoštolové svatého boje s uhlíkem už ideové zdůvodnění nepotřebují. Podařilo se jim dávno nabalit na své záměry nejrůznější typy ekono-

mických a jiných zájmů, které onomu boji dodávají již vlastní, samostatnou a na okolní realitě nezávislou dynamiku.

Brusel se snaží ještě navýšit už tak nereálné cíle v boji proti údajnému oteplování, ale současně už nemůže zavírat oči před neudržitelností dosavadních praktik.

Koncem března má návrh EK projednat Rada Evropské unie, tedy šéfové exekutiv jednotlivých zemí. Není jisté, jak toto jednání dopadne, protože kromě tradičního odpůrce boje s uhlíkem Polska, které je na energii z uhlí zcela závislé, se čeká i na postoj Německa, jehož politici již nemohou ignorovat zájmy německých průmyslníků. Ale ani pokud návrh Radou EU projde, nebude jeho osud jistý, protože Evropský parlament ho bude schvalovat až po jarních volbách, které podle mnoha průzkumů přinesou zásadní posílení euroskeptických sil, citlivých na bruselské sociální inženýrství. V každém případě je nutné, aby o těchto věcech probíhala veřejná diskuse a politici tak věděli, že ekonomika členských zemí EU není hračkou v jejich rukou.

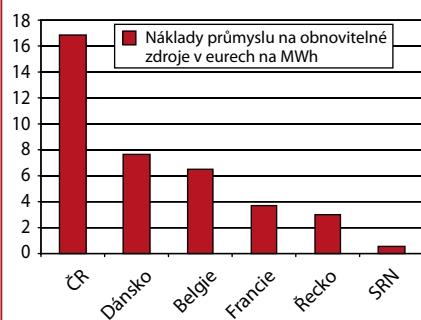
Průmyslová lobby

Na národních úrovních, kam hlas voliče doléhá silněji, se již prosazují trendy opačné. Roli tam hrají nejen zájmy daňového poplatníka a individuálního spotřebitele energie. Nyní již jde o zájmy organizované a daleko motivovanější: o zájmy evropského průmyslu, pro který je energetická politika EU daleko zhoubnějším faktorem než například asijská konkurence a pokles domácí poptávky dohromady.

A tak jsme svědky v čase paralelních, ale vektorově zcela protichůdných trendů. Evropská komise si kromě omezení produkce CO₂ zvýšila také cíl ve věci podílu OZE na celkové produkci energie (za patnáct let to má být celých 27 procent). Daleko opatrnější je ale již v metodách, jak toho chce dosáhnout. Podmínky jednotlivých zemí, především struktura jejich hospodářství co do energetické náročnosti, jsou tak různorodé, že je čím dál složitější vtěsnat je do jednotných parametrů. EK proto chápe

ÚNOROVÝ GRAF IVK

Kolik platí průmysl za obnovitelné zdroje

Pramen: Sdružení velkých spotřebičů energie, 2013.

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 17. 2. 2014

cíle jako společné pro celou EU, nikoli pro každou zemi zvlášť. To je první krok k na- prostému rozmělnění dosavadní tuhé po- litiky, přičemž jedním z dalších kroků bude nejspíš tiché vycouvání z hlasitě vytrubova- ných cílů, jako jsme to ostatně zažili třeba u tzv. Lisabonské strategie.

Evropská komise vyrukovala s cílem snížit produkci kysličníku uhličitého o 40 procent oproti roku 1990. Ekonomická realita je pro ni evidentně nezajímavá.

EU své cíle vyhlašuje v době, kdy americký průmysl platí 65 USD za MWh, zatímco průmysl v zemích EU v průměru 150 USD/ MWh. Nůžky se ale budou nejspíše roze- vírat ještě více. Mezinárodní energetická agentura sice odhaduje, že se obě čísla bě- hem příštích patnácti let zvýší zhruba pro- porčně stejně, ale zdá se, že tyto odhady ještě nestihly zareagovat na stagnaci, ne- li pokles ceny elektřiny USA v důsledku prud- kého zvyšování těžby břidlicového plynu. Je jasné, že za těchto okolností o nějaké konkurenceschopnosti evropského průmys- lu nemůže být řeč.

Nejlépe organizovaná průmyslová lobby je právě v Německu, a tak nepřekvapuje, že zrovna odtud vycházejí paradoxně nejen ty nejextremističtější protiuhlikové ambice, ale také nejcilevědomější a nejnadějnější pokusy neudržitelnou energetickou politi-

ku reformovat. Viditelný výsledek této sna- hy představuje chystaný návrh německé vlády zásadně omezit podporu OZE, který by měl platit již od začátku letošního srpna. Není náhodou, že takový návrh nepřichází od státních či nestátních ekologických or- ganizací, ale od spolkového ministerstva hospodářství (ale zde jde možná i o formu pokání, protože spolkový ministr hospo- dářství Sigmar Gabriel byl sám ministrem pro životní prostředí v letech, kdy Německo přijímalo ty nejzvrhlejší protiuhlikové inici- ativy).

Máme nyní vládu, která za svou prioritu nepovažuje starost o prosperitu našeho hospodářství ale starost o počet pochval od bruselské vrchnosti. Reálně však český průmysl sténá a volá o pomoc.

Tyto návrhy nijak nezpochybňují cíle pro- tiuhlikové strategie a bohužel ani nepře- hodnocují zhoubnou doktrínu boje s glo- bálním oteplováním, na to asi čas ještě nenazrá. Verbálně u nich tedy zůstávají, ale přicházejí s nástroji regulace nové výstavby zařízení produkujících OZE a s přechodem na mechanismus stálého poklesu finanční podpory OZE.

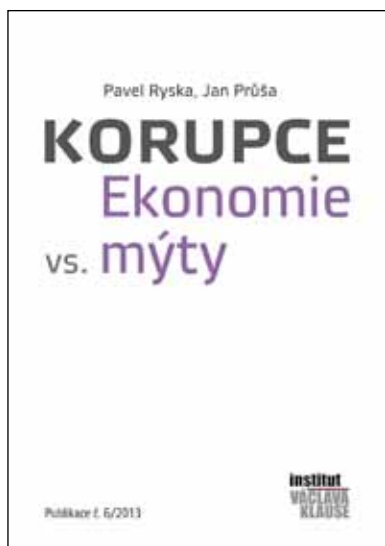
Budeme u toho?

A jak je na tom český průmysl? Co se týče politické reprezentace, tak asi bídně. Podle

všeho máme nyní vládu, která za svou pri- oritu nepovažuje starost o prosperitu na- šeho hospodářství, ale starost o počet po- chval od bruselské vrchnosti. Reálně však český průmysl sténá a volá o pomoc. Jest- liže je na tom s cenou energie pro průmysl Evropská unie nejhůře na světě, pak český průmysl je na tom i v rámci této EU úplně tragicky (viz únorový graf IVK). Zelení ex- tremisté jsou tomu jistě rádi, protože sní o hospodářství bez průmyslu, o hospodář- ství, jehož motorem by nejspíše byla pro- dukce počítačových her nebo výstavba cy- klostezek. Zbavit se ale jedné z našich mála komparativních výhod, a tou je právě roz- vinutý průmyslový potenciál, by bylo eko- nomickou sebevraždou. Ta již ale probíhá v přímém přenosu.

Dosud byl každý hlas, který požadoval uplatnění ohledů na specifickou strukturu české ekonomiky, umlčován jako zpáteč- nický a sloužící jen ke konzervaci údajně nehospodárných provozů. Nyní se ale po- prvé zjevuje šance, jak se v těchto poža- davicích opřít o nečekané trendy zrovna u těch, kteří se nám prezentují jako vzory: u sousedních Němců. Koneckonců v jed- nom segmentu se to podařilo již dávno: v pivovarnictví. Tam se pro přísná pravidla pro energetickou spotřebu podařilo vyjed- nat výjimku právě s odkazem na poněkud jinou technologii výroby českého piva. Po- dobný argument lze ale přece uplatnit pro celý český průmysl. Zvedne ho někdo z na- šich představitelů? ■

NABÍZÍME

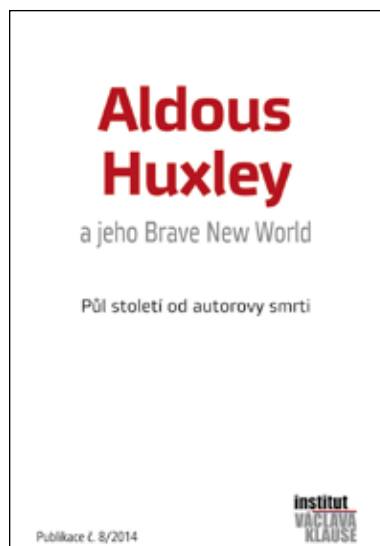

Institut Václava Klause nabízí knihu **Pavla Rysky a Jana Průši „Korupce – ekonomie vs. mýty“** (2013). Kniha se ptá, co je korupce, čím se liší korupce v soukromém a veřejném sek- toru, jak bojovat či nebojovat s korupcí. Diskutuje dobývání rent v politice, dotýká se i měření korupce a nahlíží na korup- ci z pohledu behaviorální ekonomie a psychologie. Vzrušující publikace, která by neměla chybět v knihovně žádného eko- noma, novináře, ani zájemce o veřejné dění.

102 stran, 100 Kč.

objednávky na: www.cepín.cz, e-mail: cep@cepín.cz

NOVINKA

Institut Václava Klause nabízí sborník **„Aldous Huxley a jeho Brave New World – 50 let od autorovy smrti“**, do něhož přispěli **Miloš Calda, Jiří Svoboda, Ladislav Nagy a Václav Klaus**. V přílohách jsou výňatky z díla Aldouse Huxleyho – první kapitola knihy „Konec civilizace, aneb krásný nový svět“ a dvě kapitoly z „Brave New World Revisited“ pojed- návající o propagandě v demokracii a diktatuře. Předmluvu napsal **Václav Klaus**.

80 stran, 100 Kč.

objednávky na: www.cepín.cz, e-mail: cep@cepín.cz

Zápisky z konference v Moskvě

Václav Klaus

V polovině ledna se v Moskvě každoročně koná Gajdar Forum, mezinárodní konference na paměť v roce 2009 zemřelého ruského ekonomy, ministra financí a ministerského předsedy Jegora Gajdara. V poledne je v Moskvě 12 °C pod nulou, po našem vánočním jaru tu konečně mám pocit zimní normálnosti. Moskva vypadá spořádaně, sníh možná něco schovává, ale probíhající ekonomický růst je zde vidět.

Dosud jsem nikdy neslyšel výrok, že „EU is market friendly“. Pocit, že by EU byla protržní, my nemáme.

Otázkou je, zda je to jen růst hlavního města země nebo země celé. Nevím, celou zemi jsem neviděl, určitě to na mnoha místech vypadá jinak. Moskva je ale vybarvená, osvětlená, plná reklam. Člověk má pocit velkoměsta.

Návrat starých časů

Hned po příjezdu mi dal pan velvyslanec Remek právě ten den publikovaný projev bývalého ruského premiéra Primakova, jednoho z akademických představitelů ruské perestrojky 80. let, a já jsem měl při čtení tohoto textu nešťastný pocit, že se tato doba vrátila. Primakov mohl projev z 13. ledna 2014 přednést 13. ledna 1984, tedy před třiceti lety. Znova stejné věty – varování před přeceňováním trhu, stát musí investovat do rozvoje jednotlivých

odvětví, už žádnou další privatizaci, zavést indikativní plánování, pryč s neoliberalismem (který předvádí dnešní ruská vláda!), atd. Nevěřil jsem svým očím.

Ministerský předseda Medvěděv poslouchal a aktivně komentoval.

Konference byla lepší, ale jenom částečně. Šéf konference, prof. Mau, rektor Ruské akademie národního hospodářství, hledá v úvodním projevu „nový model růstu“ a „nový model řízení ekonomiky“. Je to pořád stejné. Předseda vlády Medvěděv říká, že „to, co se dělalo na počátku 90. let, bylo těžké a bolestivé, ale intelektuálně snadné“, a dodává, že „čas jednoduchých řešení už skončil“, což zní rozumně, ale já myslím, že to všechno až zas tak složité není. Nutné předpoklady – jak jsem se pokoušel říci ve svém projevu (viz www.klaus.cz) – jsou více méně známé a naše radikální změny v první polovině 90. let je vypointovaly a zformulovaly dostatečně jasně:

- skutečná tržní ekonomika;
- minimum státní intervence;
- dominantní role soukromého sektoru;
- liberalizace a deregulace trhů;
- desubsidizace ekonomiky;
- elementární institucionální rámec.

Toto „jednoduché“ je a chceme-li něčeho dosáhnout, musíme k tomu říci explicitní ano, nikoli jakési nejasné „ano, ale...“ A toto moc účastníků fóra tak „jednoduše“ a jasně neříkalo.

Realita EU

Bývalý italský předseda vlády (a bývalý eurokomisař) Mario Monti mluvil nejvíce o mně a přede mnou v Moskvě hájil EU.

Podle očekávání. Přesto jsem dosud nikdy neslyšel výrok, že „EU is market friendly“. Pocit, že by EU byla protržní, my nemáme. Zajímavé by bylo zjistit, zda má Mario Monti pravdu alespoň v tom, že „EU byla a je pro Itálii injekcí ve směru posilování tržní ekonomiky“ a že by bez EU byla Itálie (a další země) „více korporativistické“, než jsou dnes. Nevím, možná.

Generální tajemník OECD Á. Gurría, který se ze své pozice nevyhnutelně dívá na svět dostatečně „svrchu“, mluvil o celosvětovém fenoménu, který my však považujeme za specificky český – „the loss of public trust“. Označil tuto ztrátu důvěry veřejnosti za obecnou tendenci ve světě a mluvil o rostoucím „cynismu lidí“, což nesmírně zhoršuje šance politiky. I to, že to není specificky české, by u nás mělo zaznít.

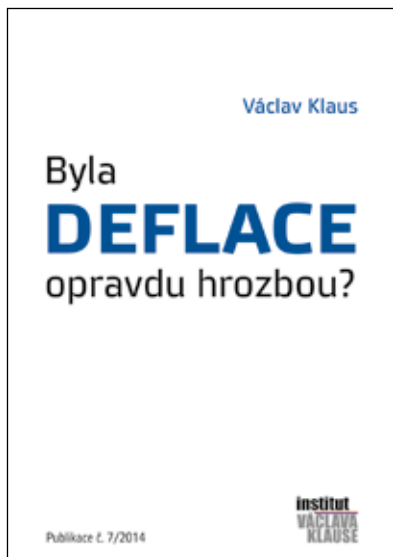
V průběhu dvou dnů jsem také udělal více než deset novinových, rozhlasových a televizních rozhovorů. Zájem o ně byl velký.

Viceprezidentka Světové banky, americká ekonomka Rachel Kyte, fanaticky obhajovala doktrínu globálního oteplování. Obří trhliny v teorii o vlivu emisí CO₂ na globální teplotu a patnáct let absence růstu globální teploty v realitě vůbec nevnímá. Apriorní pohled na svět však má – na straně jedné je „foolishness“ jedněch, na druhé je „wisdom“ druhých. Tak to vidí ti nafoukaní „brave new people“ dnešní obamovské Ameriky. A to jsem ještě musel na panelu sedět vedle ní. Když domluvila, ptal jsem se jí – potichu – jestli tomu, co říká, opravdu věří. Usmála se.

Sachsovy „objevy“

Známý americký ekonom a poradce všech možných vlád a organizací Jeffrey Sachs,

NABÍZÍME

Institut Václava Klause nabízí publikaci **Václava Klause „Byla deflace opravdu hrozbou?“** (2014). Bývalý prezident a profesor ekonomie polemizuje s devizovými intervencemi, které v listopadu 2013 spustila česká centrální banka. V části A přináší autor zásadní argumenty, proč jsou devizové intervence ČNB špatným krokem. V části B najde čtenář přetisky pěti dalších komentářů Václava Klause k devizovým intervencím. Část C přináší postskriptum.

48 stran, 50 Kč.

objednávky na:
www.cepin.cz, e-mail: cep@cepin.cz

hlavní bojovník za rozvojovou pomoc, hvězda všech konferencí OSN, vyslovil dvě neobvyklé, resp. nečekané myšlenky:

- podle něho „the world is resource scarce“. To je pro mne od profesora dříve Harvardu, dnes Kolumbijské univerzity v New Yorku výrok nečekaný. Pro nás ekonomy je vzácnost samozřejmě zásadní charakteristikou libovolné ekonomiky a důvodem existence ekonomie jako vědy. Není však možné říci, že Rusko zdroje má a zbytek světa nikoli. To mohou říci neekonomové;
- ještě neobvyklejší byla jeho pochvala Ruska za to, že je tam stagnace (a spíše pokles) počtu obyvatel s dodatkem, že se Rusko aspoň bude moci věnovat „kvalitě“ lidí, což téměř vyrazilo dech většině posluchačů. Člověk takové myšlenky sice občas čte, ale nikdy je přímo neslyší. Nevěřil jsem svým uším.

***Dlouholetý francouzský přítel
profesor Pascal Salin
na fóru řekl, že svět musí jít
„back to capitalism“.***

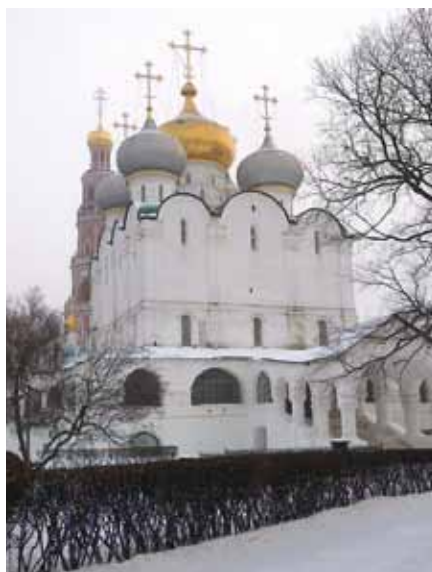
Zazněly desítky dalších projevů a diskusních příspěvků, ale tyto teze se mi zdály nejdůležitější a nejzajímavější. Ministerský předseda Medvěděv mnohé z toho poslouchal a aktivně komentoval. Byla tam i řada členů ruské vlády, akademického světa, byznysu, desítky zahraničních účastníků a zástupců mezinárodních organizací. Takové fórum u nás nemáme, a asi ani mít nemůžeme. Čtyřdenní fórum a 9000 účastníků nemůžeme zaplatit.

Mediální ohlas

V průběhu dvou dnů jsem také udělal více než deset novinových, rozhlasových a televizních rozhovorů. Zájem o ně byl velký.

Malá večere několika hlavních řečníků a ruských politiků v luxusní italské restauraci byla o EU a o Rusku. Pochopil jsem, že ani dnešní ruská elita neví kudy kam. Poptávka ruské veřejnosti po více demokracie a po standardním politickém parlamentním systému prý v zemi neexistuje. Dříve prý chyběl „leadership“ a ten teď Putin dodává. Černyševského „co dělat“ odpovědět neumí. Reformátoři 90. let jsou už unavení.

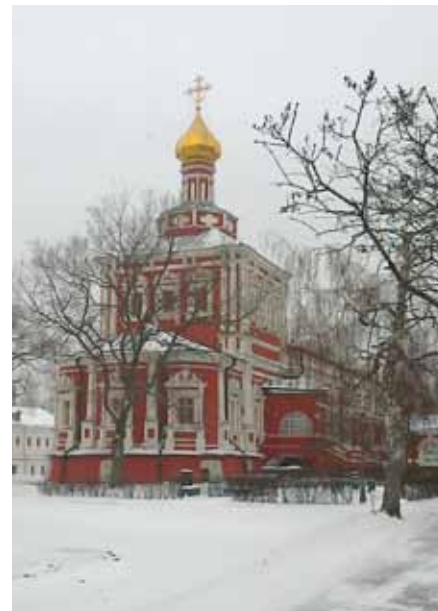
Je moc pěkné, že poletuje sníh. Patří se to. Rusko už několik let nemění zimní a letní čas – časový rozdíl byl vždy v Moskvě oproti Praze dvě hodiny, nyní je tři. I u nás to má své zastánce, ale Moskva je severněji a výsledek je ten, že v půl desáté ráno je tam v lednu naprostá tma, což je poněkud zvláštní.

Jedinou chvílí mimo konferenci a rozhovory s médii jsem prožil ve čtvrtek odpoledne, před večerním odletem do Prahy. Půl tisíciletí starý Novoděvičí klášter se svými chrámy, zlatými věžemi, ikonami, knihovnami je

úžasný. Pravá ruská zima, mráz, slunce, sníh skřípá pod nohama. Klášter, který přežil rok 1812 (kdy celá Moskva hořela) i rok 1941 (kdy se znovu bojovalo o Moskvu), ale i likvidaci klášterů v 30. letech (stalo se z něj tehdy historické muzeum), se pomalu vrací ke své kráse.

Hned vedle je Novoděvičí hřbitov, takový ruský Slavín. Je tam pochován Chruščov i Jelcin, Stalinova manželka i konstruktéři letadel Iljušin a Topolev, Šaljapin i Čechov –

a to jsme chodili jen po cestičkách, kde byl odhrabán sníh. Je to také kus historie. Se vši svou problematičností.

Na závěr snad větu mého dlouholetého francouzského přítele profesora Pascala Salina, který na fóru řekl, že svět musí jít „back to capitalism“. Od Francouze – i když vím, že je ve Francii bílou vránou – je takový výrok nečekaný. Ale pěkný.

17. ledna 2014. ■

NABÍZÍME

Margaret Thatcherová 1925–2013

Václav Klaus
Hynek Fajmon
Alexandr Tomský
Charles Moore
Christopher Moncton
Lukáš Petřík

Publikace č. 4/2013

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Institut Václava Klause nabízí sborník č. 4/2013 „Margaret Thatcherová, 1925–2013“, do něhož přispěli **Václav Klaus, Hynek Fajmon, Alexandr Tomský, Charles Moore, Christopher Moncton** a **Lukáš Petřík**. V přílohách jsou úryvky z díla Margaret Thatcherové: projev v Bruggách z 20. září 1988, úryvek z „Roky na Downing Street“ o pádu komunismu a sjednocení Německa a úryvek z „Umění vládnout“ zachycující vzpomínky na Prahu.

126 stran, 100 Kč

objednávky na:

www.cepin.cz, e-mail: cep@cepin.cz

Minimální mzda a nezaměstnanost v EU

Martin Slaný
Institut Václava Klause

Ekonomická teorie – na rozdíl od ideologů sociální demokracie – považuje minimální mzdu za neefektivní zásah do pracovního trhu, na který firmy reagují propouštěním. To vede k vyšší nezaměstnanosti, resp. brání vzniku nových pracovních míst. Přesto u nás v poslední době stále častěji slyšíme hlasy volající po jejím dalším zvyšování. Nová vláda si dokonce nárůst minimální mzdy dala do koaliční smlouvy a můžeme

ji očekávat jako jeden z bodů vládního programu. Zastánci zvyšování tvrdí, že je naše minimální mzda mezi zeměmi Evropské unie podprůměrná, že její zvýšení zajistí lepší ochranu pracovníků a že nezpůsobí nárůst nezaměstnanosti.

Země, které mají minimální mzdu, mají dlouhodobě vyšší míru nezaměstnanosti než země, které ji nemají.

Podíváme-li se však na evropská data, dospějeme k jinému závěru. Výstižně to dokumentuje nedávný blog profesora Hankeho působícího na John Hopkins University a v CATO Institute. Ten oddělil míru

nezaměstnanosti zemí EU, které minimální mzdu zavedly a těch, které tento institut trhu práce nemají. Ve Finsku, Švédsku a Dánsku (tedy ve státech, ke kterým naše levice tolik vzhlíží), ale i v Německu a Itálii minimální mzda není vůbec zákonem stanovena. V Rakousku nebo na Kypru je minimální mzda stanovena pouze pro určité kategorie.

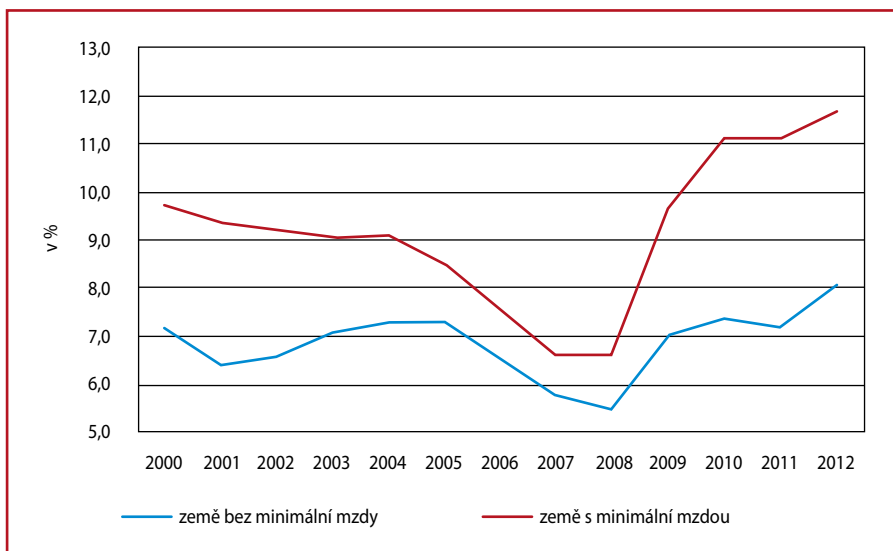
V grafu 1 je zachycena modře průměrná míra nezaměstnanosti skupiny těchto sedmi zemí a červeně průměrná míra nezaměstnanosti zbylých 21 států EU, které minimální mzdu používají. Dlouhodobá data od roku 2000 hovoří zcela jasně. Země, které mají minimální mzdu, mají dlouhodobě vyšší míru nezaměstnanosti než země, které ji nemají, a to v průměru o dva procentní body.

Jak graf ukazuje, tento rozdíl se v posledních pěti letech – od roku 2008, kdy propukla euroamerická finanční a ekonomická krize – výrazně zvyšuje. V roce 2012 (za rok 2013 ještě evropský statistický úřad Eurostat podrobné výsledky nezaměstnanosti nezveřejnil) byl rozdíl mezi oběma skupinami zemí již téměř 4 procentní body – země s minimální mzdou měly v průměru míru nezaměstnanosti 11,7 %, zatímco země bez zavedené minimální mzdy „jen“ 8,1 %.

Ještě neúprosnější data nám poskytne v grafu 2 obdobný pohled na skupinu mladých lidí (ve věku 15–24 let), kteří mají zároveň nízkou kvalifikaci (jen primární či nižší sekundární vzdělání). Jde o skupinu osob, které pobírají nejnižší mzdy a které má právě proto dle zastánců minimální mzda nejvíce chránit. V jednadvaceti zemích EU, kde je minimální mzda zavedena, je míra nezaměstnanosti této skupiny osob 38,3 % (červeně), zatímco v průměru sedmi zemí bez minimální mzdy je o téměř 13 procentních bodů nižší – 25,6 % (modře). I zde platí, že se tento rozdíl od roku 2008 výrazně zvýšil.

Na vině vysoké míry nezaměstnanosti v zemích EU určitě není jen minimální mzda a analyzovat trh práce je třeba v širším kontextu ekonomických podmínek a další existující legislativy. Nicméně, jak z dat vyplývá, jedná se o významný faktor.

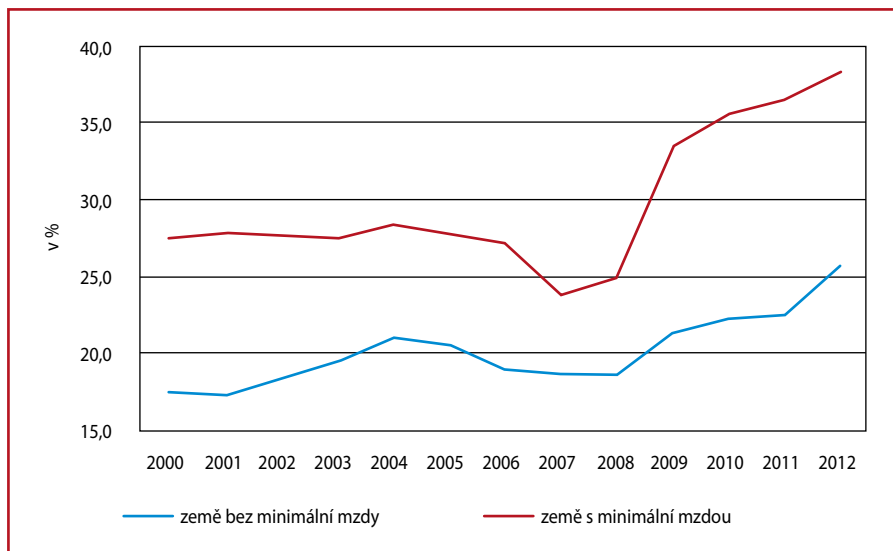
Minimální mzda je vysoce asociální. Nejvíce na ni doplácí ti, které má chránit – mladí lidé a lidé s nízkým vzděláním. Měli by si to uvědomit všichni, kteří u nás po jejím zvyšování volají, zejména pokud je to v době, kdy naše ekonomika nadále stagnuje, nevytváří nová pracovní místa a počet nezaměstnaných dosahuje historicky nejvyšší hodnoty. Po výrazném zvýšení minimální mzdy bychom se tak mohli opravdu v dalším ukazateli přiblížit evropskému standardu – tentokrát ale v počtu nezaměstnaných. To by asi vláda v čele se sociální demokracií za cíl mít neměla. ■

Graf 1: Celková míra nezaměstnanosti v zemích EU

Zdroj: Databáze Eurostatu.

Jedná se o prostý aritmetický průměr ze zemí EU, bez Chorvatska.

Graf 2: Míra nezaměstnanosti mladých a nekvalifikovaných osob

Zdroj: Databáze Eurostatu.

Poznámka: Jedná se o osoby ve věku 15–24 let a zároveň se základním a nižším sekundárním vzděláním; prostý aritmetický průměr ze zemí EU bez Chorvatska.

OTÁZKA IVK

Kdo a proč ohrožuje nezávislost Ukrajiny?

Hynek Kmoníček
ředitel zahraničního
odboru Kanceláře
prezidenta republiky

Pokud by na tuto otázku existovala jednoznačná odpověď, krize na Ukrajině by již byla dávno vyřešena. Nezávislost Ukrajiny si do značné míry země ohrožuje sama. Její rozdělení na zastánce proevropské cesty a naopak proruské orientace pramení hluboce v historii země. K Ukrajině byla historicky připojována různá teritoriální území pod různým vlivem jak Západu, tak Východu. Ruský vliv je nejvíce patrný na východě Ukrajiny, zatímco západní část by zemi raději viděla v integračním procesu EU, který se zastavil ukrajinským rozhodnutím nepodepsat Asociační dohodu EU-Ukrajina. Fragmentace země se přelévá také do ukrajinského parlamentu, který se nyní ocitl v patové situaci. Stabilitu a nezávislost Ukrajiny si tedy země musí vydobýt sama.

Samozřejmě je otázkou, zda nezávislost Ukrajiny není také ohrožována různými

skupinami, které vyvolávají násilí, ale jejich cílem rozhodně není stabilizace situace a smírné řešení. Aktuální stav je velmi nepřehledný a dává prostor různým spekulacím. Doufejme, že protesty v Kyjevě a dalších městech již budou pokračovat jen nenásilně a nová vláda si poradí s případy únosů nevládních aktivistů a novinářů a řáděním kriminálních band (tzv. titušek), které destabilizují situaci a nikomu nepomohou.

Pokud bych se měl zastavit u třetího aspektu, který výrazně souvisí s nezávislostí Ukrajiny, a to je vliv a „bratrská“ pomoc Ruska v podobě patnácti miliard USD, pak by to bylo na dlouhý elaborát. Nicméně krátce lze uvést, že příklon Ukrajiny k Rusku je v podstatě jejich civilizační volbou a do jisté míry i ztrátou nezávislosti. Bratrská pomoc bude Ukrajinu určitě něco stát a je jen otázkou času, kdy si o „payback“ Rusko řekne. Ze zahraničně-politického hlediska je mj. zajímavá reakce Ruska na dění kyjevského Majdanu a protestech v dalších částech země. Reakce je zatím dosti zdrženlivá, už se však objevují náznaky možných následných kroků Ruska, pokud by se na Ukrajině konaly předčasné volby a nedopadlo by ve prospěch současné administra-

tivy... Rusko sice prohlašuje, že finanční výpomoc by Ukrajině zůstala, na druhé straně se zpříšňují celní kontroly ukrajinských vývozů směřujících do Ruska... A prostor pro spekulace o budoucím vývoji nezávislosti Ukrajiny se ještě více prohlubuje...

Osobně je mi líto, že Ukrajina nepodepsala v listopadu 2013 Asociační dohodu s EU, a tím se vzdala možnosti určité míry nezávislosti. Ta se nyní bude získávat velmi ztuhá a cesta k ní rozhodně nevede přes násilí a protesty, ale zasednutím všech k jednacímu stolu.

Ondřej Šlechta
analytik Centra pro
bezpečnostní analýzy
a prevenci

Záleží na vnímání významu slova nezávislost. Z pohledu Západu, potažmo Evropské unie dnes ukrajinskou nezávislost ohrožuje samozřejmě Rusko. Jenže politická reprezentace země, jejíž hospodářská provázanost s Ruskou federací je dlouhodobá, musí uvažovat jinak. Někteří evropští novináři a politici se pohoršují nad kroky ukrajinského preziden-

NABÍZÍME

Institut Václava Klause a Centrum pro ekonomiku a politiku nabízí knihu **Václava Klause „Dvacet let české měny“** (2013). Těžiště knížky tvoří přednáška prezidenta na únorové konferenci České národní banky o dvaceti letech české měny a dvě kapitoly z knihy Václava Klause „My, Evropa a svět“ (Fragment 2013) o rozdělení České a Slovenské federativní republiky a měnové krizi v roce 1997.

48 stran, 50 Kč.

objednávky na: www.cepin.cz, e-mail: cepin@cepin.cz

Institut Václava Klause nabízí publikaci **„Spor o amnestii“** (2013). Sborník obsahuje kompletní znění amnestie prezidenta republiky, rozhovory prezidenta o amnestii, doplňkové texty a dopisy občanů o amnestii. Do sborníku přispěli M. Knížák, P. Hájek, T. Sokol, T. Jirsa, Z. Koudelka, P. Hasenkopf, J. Payne, J. Skopeček, K. Steigerwald, V. Vlček, B. Doležal, J. Rychetský, S. Janáčková, J. Lupoměský, P. Suchomel, M. Stín a Z. Pantůček.

128 stran, 100 Kč.

ta Janukovyče, ale co udělal Brusel pro to, aby vymazal ukrajinské obavy ze ztrát, které by pro Ukrajinu vplynuly z omezení hospodářských vztahů s Moskvou? Podle mého názoru Evropská unie nabízela více, než reálně měla, a je z velké části odpovědná za přívál emoci, který zklamane prozápadně orientované Ukrajince vyhnal do ulic.

Zároveň se jako velmi nebezpečný trend ukazuje posilování pozic různých radikálních skupin uvnitř ukrajinské opozice. O to více, že se evropským názorovým mainstreamem line jeden postoj, který je ochoten akceptovat svévolné obsazování úřadů a násilnosti páchané skupinami, odvolávajícími se například na banderovské dědictví v zájmu svržení režimu. Trochu to připomíná fascinaci lidovými boulemi v arabském světě, které byly v Evropě zprvu přivítány jako „facebooková revoluce“, zatímco extrémní jevy byly marginalizovány jako přechodné či bezvýznamné.

K politickému systému na Ukrajině můžeme a máme mít právem výhrady, ale legitimně zvolenou vládu v Kyjevě nelze srovnávat s případy despotických režimů, vraždící po tisících své odpůrce. Je velmi pravděpodobné, že ani odstoupení či svržení Janukovyče a jeho příznivců Ukrajině kýžený klid nepřinese. S ohledem na prohlubující se rozpory mezi východní a západní částí země rozumné východisko z aktuálního geopolitického patu paradoxně navrhl Janukovyč během summitu EU v Litvě: vytvořit komisi EU-Ukrajina-Rusko. Ta by hledala řešení výhodné pro všechny tři zúčastněné a přestala vidět spásu v neexistujícím výhodném řešení jen pro dva. Je příznačné, že předseda Evropské komise Barroso tento návrh okamžitě smetl ze stolu.

Petra Kuchyňková

Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno

O situaci na Ukrajině a o budoucnosti Ukrajiny bychom měli hovořit především bez emocí, ačkoli situace je momentálně velmi vyhrocená. Je otázkou, zda můžeme mluvit o přímém ohrožení nezávislosti Ukrajiny či existence nezávislého ukrajinského státu, ať již ze strany Evropské unie či Ruska. Ačkoli se objevují signály budící znepokojení, zejména pokud jde o udržení integrity a celistvosti ukrajinského státu.

Nelze ale zapomínat na to, že rozbuškou současné situace sice byly události spojené se summitem ve Vilniusu, s tím, co mu předcházelo ze strany ukrajinské vlády, a s tím, co se stalo, respektive nestalo na samotném summitu. Veřejná debata o asociční dohodě byla vedena na Ukrajině hodně zkrusleně, podpis byl veřejnosti prezentován bezmála jako již přímý vstup do EU. Na druhé straně ale je třeba vzít v úvahu, že tato rozbuška

zazehla v určité části společnosti již dříve nahromaděnou nespokojenost týkající se způsobu vládnutí na Ukrajině, což se netýká jen Janukovičovy éry.

Na Ukrajinu jsem často jezdila ještě před rokem 2010, takže vím, že ve společnosti bylo silné rozčarování i z toho, jak se situace postupně vyvíjela v této době, kdy u části společnosti byla vzbuzena velká očekávání, která se ale nenaplnila. Značná část lidí v tomto státě je prostě frustrovaná, zejména z vnitropolitického vývoje. Je škoda, že v současné vyhrocené atmosféře zaniká racionální debata o budoucnosti Ukrajiny, která by měla být vedena v rovně analýzy reálných přínosů a rizik podpisu asociční dohody a vstupu do unijní zóny volného obchodu na jedné straně a nepodepsání těchto dohod či případného příklonu k celní „eurasijské“ unii.

Ještě před výbuchem událostí na Ukrajině byly pokusy o analýzu v této rovině. Debatu by měli vést především ekonomové, protože se ostatně jedná o kroky, které budou mít dopad hlavně na ukrajinskou ekonomiku, ačkoli je v úvahu třeba brát i neekonomické faktory. Ty v současnosti v celém diskurzu logicky převládají a ovládají ho. Nutno ale říci, že spíše ke škodě samotné Ukrajiny.

Jan Schneider

bezpečnostní analytik

Nezávislost Ukrajiny je ohrožena ze dvou směrů. Z vnější, vědomým poklonkováním silám, nesoucím prapor „nezávislosti“. Z vnitřku, nevědomým rozpadem vlastní integrity, podlehnutím manipulacím, vedeným pod praporem „nezávislosti“.

Jak praví Chesterton, nový diktátor nikdy nevchází stejnými dveřmi, jako ten předchozí, a vždy je oděn v nový háv – nejlépe ten, který předstírá starost o existenciální záležitosti. Absolutizace pojmu „nezávislost“ je stejně zhoubná, jako rezignace na tuto hodnotu. Státy nejsou ve vakuu, nemohou být zcela nezávislé. Proto je mistrovským dílem geopoliticky exponovaných států vyváženost a harmonizování vnějších i vnitřních vlivů.

Ruský bard Alexander Rozenbaum kdysi zpíval, že vězením se člověk může stát jen sám sobě. Tvrdne mu srdce, když se uzavírá do sebe, hledá vnějšího nepřítele.

Největším nebezpečím jsou proto pro Ukrajinu sami Ukrajinci. S kým si podají ruku, komu poskytnou sluchu. Zhostí-li se svobodně a odpovědně cesty do riskantního prostoru otevřenosti, mohou zahlédnout cíp spravedlnosti. Nechají-li však své srdce i rozum uzavírat, ocitnou se na cestě do otroctví. Budou možná přesvědčeni, že mají pravdu, ale život je bude zlost, strach, úzkost a nenávisť.

Tedy to, co nyní předvádí extrémní část povstalců a demonstrantů, zastřešená „Pravým sektorem“, nasáklým negativní ideologií. Proti Rusku, proti přistěhovalcům, proti Židům. A v další fázi, docela pochopitelně, i proti Evropě, v jejímž jménu nyní bojí.

Nahlodá-li tato rakovina ukrajinskou duši, zhyne. Protivládni opozice se musí vzdát vyživování těchto rakovinových ložisek zvenku, i kdyby jí to mělo stát ztrátu tempa. Mohlo by to pro ni být naopak velmi výhodné! Ale poučovat obyvatele bývalého SSSR o tom, co dělá zdvořelá revoluce se svými aktery, je snad zbytečné.

Luboš Motl

fyzik a publicista

Možná bych byl jako Ukrajinec pro EU. Ale tihle demonstranti, kteří fyzicky bojují proti bezpečnostním silám, zraňují desítky policajtů a obsadili i ministerstvo spravedlnosti, ač v tom nemají podporu ani spoluvůdce opozice Klička, jsou normální teroristé, které zodpovědná vláda má povinnost potlačit, aby tak zrekonstruovala základní pořádek a právo. Policajtů je možná málo, ale ukrajinská armáda má přes 150 000 vyzbrojených vojáků, a jsem přesvědčen, že když tahle „radikální opozice“ chce srovnání fyzických sil, měla by na to oficiální vláda přistoupit a lepší vyzbrojení oficiální armády se nakonec projeví.

Ukrajina byla po staletí součástí pravoslavného východu a to se jistě nemůže změnit za rok ani za deset let. Je více ruská než Rusko; je to prakolébka Ruska samotného. Má navíc poloviční HDP na osobu než Rusko. Je nesmysl Ukrajinu přetírat na bojovníka za zájmy EU proti Rusku. Ukrajina je nesporně součástí širšího ruského prostoru zájmů.

Janukovyč – který je mimochodem ve většině věcí centrista a vlastně i pro EU – vyhrál nejen poslední volby a snaha protestujících o odstranění režimu je výrazem jejich despektu k demokracii. Tenhle despekt téměř zaručuje, že tito lidé nemohou vytvořit civilizovaný demokratický režim. Je buď projevem totální naivity nebo zlých úmyslů tyto teroristy vydávat za svaté, jimž musí všichni fandit.

Ukrajina může být zkorumpovaná a nedokonalá v desítkách ohledů, ale považovat to za ospravedlnění evidentně ilegálního a protidemokratického chování jedné skupiny lidí je nemorální a perverzní. Navíc smlouvy, které Rusko Ukrajině nabídlo, jsou mnohem lepší pro její budoucnost a jsou také mnohem flexibilnější, pragmatičtější a svobodomyslnější než ty z EU. Bezmyšlenkovitá propagace iluzí o tom, že každý křičící „hurá Brusel“ je lepší člověk než jiní, je dnešní verzí fanatismu, s nímž lidé obhajovali Adolfa Hitlera a Třetí říši v 30. a 40. letech. ■

ZÁPIS ZE ČTVRTÝCH ROZMLUV NA HANSPAUŁCE

Umění, kultura a kulturnost

Václav Klaus

V úterý odpoledne 28. ledna 2014 se konaly již čtvrté „Rozmluvy na Hanspaulce“, tentokrát na téma „Umění, kultura a kulturnost - je exploze kulturních aktivit totožná s uměním a kulturností?“ Téma je to velké, diskuse, které se zúčastnilo více než dvacet účastníků, většinou ze světa kultury, byla velmi živá, zazněla tam spousta mimořádně zajímavých tezí, které bohužel nelze v krátkosti všechny reprodukovat. Ukázalo se, což jsme trochu očekávali, že je nadhozené téma příliš širokým rámcem pro diskusi, že je nedostatečně specifické a málo ohraničující. Neaspirovali jsme na to, otázku v názvu jakkoli „vyřešit“.

Že dochází k „explozi kulturních aktivit“, byli přesvědčeni pravděpodobně všichni účastníci Rozmluv, i když to určitě neplatí ve všech oborech (například soudobá vážná hudba se zcela vytrácí z povědomí české společnosti a žije v novém „undergroundu“, jak mi ještě druhý den ráno v emailu napsal jeden z účastníků). Že exploze kulturních aktivit není uměním, že není totožná s explozí umění, si myslí také všichni. Složitější byla debata o příčinách této exploze a zejména o jejích důsledcích.

K nárůstu objemu kulturních aktivit nepochybně přispívá – a to zejména v oblasti hudby, jak argumentovali přítomní zástupci tohoto oboru – jejich technologická usnadněnost (zazněl až výrok o „demokraticizaci“ hudby, kdy si ji se snadno dostupnými technickými prostředky může doma vyrábět téměř každý) a na druhé straně masivní příliv peněz na různé, nikoli všechny kulturní aktivity. A to jak od skutečných posluchačů, diváků či čtenářů, kteří na to – přes všechnu oprávněnou kritiku již řadu let trvající ekonomické stagnace u nás a v celé Evropě – v podstatě „mají“, tak peněz ve formě dotací a grantů od státu či dalších veřejných institucí (mimořádná role obcí, měst a krajů). Kvantita nemůže nebyť na úkor kvality. Zcela zákonitě dochází k devalvaci kvality, k nadprodukcí kulturních činností či pseudočinností, k výrobě evidentního braku a ke zklamávání diváků, čtenářů a posluchačů. Že lidé masivně odcházejí z divadelních představení, je známým jevem a při Rozmluvách to bylo opakovaně zdůrazněno. Že jsou koupené koncertní sály pro firemní akce poloprázdné, víme také všichni. Že má Praha více divadelních souborů a symfonických orchestrů než kterékoliv jiné,

mnohokrát větší velkoměsto, je také banální pravdou. Souvislost kvantity a kvality se zdá být nesporná, úměrnost mezi nimi je samozřejmě nepřímá.

Nevyhnutelně nás to vedlo k debatě o dotacích (či grantech). O jejich přínosu či naopak negativních efektech byla diskuse asi největší. Zněly výroky jako „dotace imunitují autora od diváků“, „dotace narušují přirozenou strukturu kulturních aktivit“, „dotace jsou formou kulturní korupce“, „české umění je předotované“ atd., atd. Trápí nás pocit nárokovosti, který se zahníždil mezi nemalou částí našich umělců, ale bylo zdůrazněno, že celá naše společnost (a nejenom naše) je „nároková a dotační“. Otázkou je, zda je umění nárokové více nebo méně než jiné oblasti společenského života.

Protikladné názory byly vyslovovány o tom, zda je tento jev českou specifikou nebo problémem celého současného světa, zejména Evropy. Zněly věty jako „čeští umělci jsou elitáři“, ale i to, že je to celoevropským jevem. Jistá „přetíženost umění“, vyvolaná tím, že umění u nás už od dob národního obrození fungovalo jako jistá náhražka politiky, což bylo ještě posíleno specifícností postavení umění (nebo spíše kulturních aktivit) za komunismu, nemohla nevést k jisté distorzi postoje nejen celé společnosti, ale i umělců samotných k umění a kultuře. Podobný pocit ohrožení dnešním bruselským impériem sice zatím ještě v naší společnosti nenastal, ale naší specifícností byla extrémní pozice Václava Havla v těchto věcech a dodnes přežívající havlismus.

Dotace nebyly částí účastníků Rozmluv zcela zavrženy, libertariánství nezvítězilo. Důraz byl však kladen na důsledné odlišování soukromého a veřejného sektoru v této věci a na opírání se o užitečný ekonomický pojem „public goods“, neboli veřejné statky. Na počátku 90. let jsme za veřejné statky v oblasti kultury označili Národní muzeum, Národní galerii, Národní divadlo a Českou filharmonii. To byly a jsou instituce, které nebyly výrazem „bojící či

revoltující role“ umění, ale spíše výrazem role sjednocující, konzervující, zachování kontinuity zajišťující. Navíc instituce skutečně národní, nikoli evropské či globální. Absolutistické požadavky na vynulování dotací zazněly, ale nepřevládly. Trápila nás spíše nahodilost dotací, jejich nepromyšlenost, jejich paušálnost a neutrálnost. Stát by jistý názor na to, co a proč dotuje, mít měl a to u nás chybí.

Mnoho prvků Rozmluv není možné zkratkovitě prezentovat, aniž by došlo k jejich zkreslení. Byli jsme si vědomi rozdílu mezi malým a velkým a nákladným a nenákladným uměním, kladli jsme si otázku, zda k nadprodukcí kultury dochází díky tlakům na straně nabídkové nebo poptávkové, kladli jsme si otázku, nakolik politici (na všech úrovních) využívají či zneužívají umění (a přizívají se na něm). Zajímavý byl názor, že stát podporuje „eventy“, události, nikoli v klidu a tichu vytvářená a konzumovaná umělecká díla. Dotkli jsme se i nezodpověditelné otázky, kolik filmů „má“ být natáčeno v zemi, která jich vyrábí více než mnohokrát větší země světa. Tématem bylo i to – při vši kritice dotací a reálné dotační politiky – zda vedle dotací špatných existuje i „dobrá“ eventualita dotací.

I když zněly hlasy, že umění je málo (i když umělců moc), i když se člověk může uzoufat nad tím, jaké filmy běží na všech možných i nemožných televizních kanálech, převažující pocit účastníků Rozmluv byl jiný, pozitivní a optimistický – dobrého umění je kolem nás stále více než dost, více než jsme schopni absorbovat, jenom musíme být jeho aktivními vyhledávači. Ekonomové vědí dobře, že skutečné náklady pořízení jakéhokoli ekonomického (i neekonomického) statku jsou vyšší než jeho nominální cena. Vědí, že vedle ceny jsou ještě tzv. „searching costs“ (vyhledávací náklady). Jsme přesvědčeni, že se tomuto vyhledávání musíme věnovat. Dobré umění k nám nepřichází samo.

Institut Václava Klause, 29. ledna 2014.

Předplatné na rok 2014

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.

Studentské předplatné 330 Kč.

predplatne@institutvk.cz